

Camargue en Camargue Gardoise

Eddy Janssens

Een vogelreis naar de Camargue (Zuid-Frankrijk) wordt meestal gecombineerd met een bezoek aan de Crau en Les Alpilles. Tijdens de voorbereidingen voor deze reis belandde ik surfend op het internet op een website van de Camargue Gardoise. Dit gebied wordt ook wel de Kleine Camargue genoemd. Het is rijk aan vogels en biedt goede uitkijkplaatsen. Omdat ik dit gebied ook wilde gaan verkennen, besloot ik een extra dag voor de reis in te plannen.

Begin mei – na onze gebruikelijke tussenstop in Indre – vertrokken we naar Zuid-Frankrijk. Onze gîte lag in Mas-Blanc-les-Alpilles, een gehucht van Saint Rémy-de-Provence. In dit stadje is Nostradamus geboren en Vincent van Gogh heeft er een korte tijd verbleven.

Ergens tussen de platanen moesten we de ingang naar onze gîte vinden. De eerste aanblik van het terrein beloofde niet veel goeds. Er stond een groot huis met veranda. Van daaraf werden we bestormd door twee grote honden die ons kwamen begroeten. Tenminste, dat laatste hoopte ik! Verder was er een wirwar van vervallen gebouwen. Daarvoor stond een rij auto's. Om bij de gîte te komen moesten we rond die gebouwen en voorbij een klein autokerkhof rijden. Eenmaal om de hoek kwamen we in een andere wereld terecht. Er was een oase van groen en rust, met bewoners zoals de Zwarte Roodstaart en de Europese Kanarie. Daarna kwamen echter de muggen, maar ook de vleermuizen en later nog de zang van een Nachtegaal.

Het was Pinksterzondag en vermoedelijk overal druk. We besloten om deze eerste dag het noordelijke deel van de Crauvlakte te verkennen. Dit gebied is een lappendeken van diverse landschappen: overheersend steppegebied en een steenwoestijn. Het is een Natura 2000-gebied, maar het staat onder druk van industrialisatie en de landbouw.

Zoals we later nog zouden ervaren, ligt er ook nog een militair vliegveld in dit gebied. De Crau is voor de doorsnee toerist een desolate bedoening, maar voor vogelaars is het een hoogmis.

Op weg naar het Étang d'Entressen zagen we een vreemd schouwspel. Boven een lange maar smalle beek vloog een tiental Zwarte Wouwen. Geregeld streken deze vogels neer in het water, maar alleen met de poten (tarsus). Ze gingen nooit zitten maar bleven telkens even biddend hangen. Aan Le Mas Neuf (mas = boerderij of hofstede) zat op de bovengrondse leiding een Scharrelaar. Wat verder een vogel die vermoedelijk een Kleine Torenvalk was. Door de telescoop waren zijn lichte nagels zichtbaar. Torenvalken hebben donkere nagels. Met hoge snelheid staken twee Rode Patrijzen de weg over. Storend hier is de grote vuilnisbelt met hoge bergen afval, maar het grote aantal Zwarte Wouwen dat er rondzwierf vergoelijkte dit wat. Onderweg werden nog Koereigers en een Groene Specht gezien. Ook hoorden we nog de luide zang van een Cetti's Zanger. Niet zo ver van de Zwarte Wouwen, die nog altijd bezig waren met pootjebaden, zag ik iets 'klauwierachtigs' zitten. Met de telescoop op vijftig maal vergroten werd duidelijk om welke soort het ging. Het leek een Klapekster, maar toen een naderende schaapskudde de vogel deed opvliegen en de vogel onze richting uit kwam, bleek het om een Zuidelijke

Een paartje Kleine Torenvalk.
Tekening: Eddy Janssens.

De Zwartkoprietzanger liet zich kort zien, zelfs zonder die te hoeven lokken met geluiden.
Tekening: Eddy Janssens.

Klapekster *Lanius meridionalis* te gaan. Deze hebben een donker grijze mantel en ze zijn grijs-roze aan de onderzijde.

Die Zwarte Wouwen, zouden ze vieze of te warme poten hebben gehad van het rond dabbelen in het smeulende afval? Het blijft een mysterie. Het Étang d'Entressen bood weinig. We troffen er wel veel Eksters en een roepend (krijssende) Kuifkoekoek aan.

De Pinkstermaandag begon met een Europese Zwarte Schorpioen *Euscorpis flavicauda* in huis. We hebben die maar met de spade van de open haard buiten gezet in een rotstuintje. Volgens de eigenares van de gîte zijn deze zwarte schorpioenen ongevaarlijk, maar er zijn ook andere soorten die wel gevaarlijk zijn, zoals de *Buthus occitanus*. Dat is een transparante soort die voor kinderen zelfs heel gevaarlijk is.

We reden via Arles op de D36, die naast de (grote) Rhône loopt, naar het Étang de Vaccarès. Dat is het grootste meer van de Camargue. Aan La Capellière vlogen drie Bijeneters over en we zagen er de eerste Flamingo's. Deze foerageerden met enkele Steltkluten. Opvallend was het grote aantal Gele Kwikstaarten. Aan de rand van Étang du Fournelet ontmoetten we twee Geelpootmeeuwen, twee Bergeenden en een Witwangstern.

Voorbij Salin de Badon (salin = zoutpan) op een uitgedroogde poel zat tussen Kokmeeuwen een Zwartkopmeeuw en we zagen drie

Bosruiters, die ijverig in het rond pikten. Dat is altijd leuk om te zien. Wat later kwamen we aan in Salin de Giraud, nadat we onderweg nog een Bruine Kiekendief (?) en een Gras-zanger hadden gezien. Van ver zag je hier de bergen zout al liggen. Het leken wel witte duinen. Op 'La Baisse de 500 francs' (what's in a name) een groepje Krombekstrandlopers die hun noordwaartse reis even hadden onderbroken.

Tegenover deze plas ligt het Étang de Grande Palun. De literatuur over dit meer belooft hier mooie waarnemingen en dat klopte. Twee Lachsters met hun dikke zwarte snavel, een adulte Audouins Meeuw en acht Grote Sterns. Bij elkaar zaten nog een Visdief, een Witwangstern en enkele Dwergsterns. Het is hier een komen en gaan van vogels: Bonte Strandlopers, twee Bontbekplevieren, een Strandplevier. Wat spelen met het zoom-oculair bracht nog een Kleine Strandloper in beeld. De vogels hier zijn mooi, de omgeving minder. Het was een koterij van barakken en oude caravans en het strand (Plage d'Arles) is rommelig. De Middellandse Zee lag er ook niet zo blauw bij zoals in de tijd dat Toon Hermans erover zong. Op de terugweg langs de Rhône reed mijn vrouw de wagen wel heel vroeg de kant in om uit te wijken voor een tegemoetkomende camper. In en naast de oevervegetatie struinde een Roodkeelpieper. Mijn eerste! Opvallend zijn de witte lengtestrepen op de donkere rug en uiteraard de rode (steenrode) keel. Deze liep wat diffuus uit tot op de borst. Hij had nog een lange tocht naar de Noord-Europese toendra voor de boeg.

Van hier gingen we door naar Mas d'Agon, één van de bekendste plaatsen voor vogelaars in de Camargue. Enkele jaren geleden was ik hier ook al eens geweest en zag er toen voor het eerst een Zwartkoprietzanger. Zien is een groot woord: ik zag hem in een flits als een muis door de bodemvegetatie sluipen. De eerlijkheid gebiedt me te zeggen dat ik hem met een zangcassette had gelokt. Deze techniek wordt tegenwoordig afgeraden. Die dag toen bereikte zijn hoogtepunt door drie overvliegende Vorkstaartplevieren. Dat zijn hier broedvogels en de bruinrode ondervleugels waren goed zichtbaar.

De Zwartkoprietzanger liet ik tijdens dit tweede bezoek met rust. Niet ver voorbij Mas d'Agon zelf zaten twee Ralreigers. Eén vloog op; dan wordt een beige vogel een witte. Aan een brug gestopt. Een Ringslang zwom de

brede sloot over. Vanuit het riet weerklonk de roep van een Roerdomp. Boven een meer vlogen door elkaar Zwarte Sterns en Witvleugelsterns. Voor een regenbui losbarstte lukte het me een ver weg zittende Vorkstaartplevier te zien. In de gesloten auto was nogmaals het felle lied van een Cetti's Zanger hoorbaar.

Een nieuwe dag, een nieuw avontuur: een bezoek aan het kroonjuweel van de Crau: het Réserve Naturelle de Peau de Meau. Om deze steenwoestijn te mogen betreden moest een vergunning afgehaald worden bij L'Écomusée de la Crau in Saint-Martin-de-Crau. De vergunning kost drie euro en is twee dagen geldig. Twee maand eerder had ik al contact opgenomen met het museum met de vraag of ik met de vouwfiets het reservaat in mocht. Dat bleek geen probleem. Ik moest wel mijn mindervalidenkaart bij me hebben.

Na enige voorbereiding op de kleine parking vertrok de mini-expeditie. Ik met twee kijkers, koffie en honingwafels. Mijn vrouw had zichzelf tot sherpa benoemd en droeg telescoop en statief. Ons doel was de bergerie (schaapskooi) op een viertal kilometer loopafstand. Boven de bergerie (1ste verdieping) was een 'observatoire', een mooi woord voor vogelkijkhut. Vogels kijken was er niet bij. Alleen was het goed opletten om met de vouwfiets rond de stenen te laveren. Schapen gingen (soms) vanzelf uit de weg.

Eenmaal aan de bergerie kwam een vogelaar naar buiten. Daar zijn auto – de enige andere op de parking – een Franse nummerplaat had, sprak ik hem in het Frans aan. 'Monsieur, avez-vous vu le Ganga cata (Witbuikzandhoen)?', maar hij mompelde iets tussen

'non' en 'not', stak de armen in de lucht en verdween.

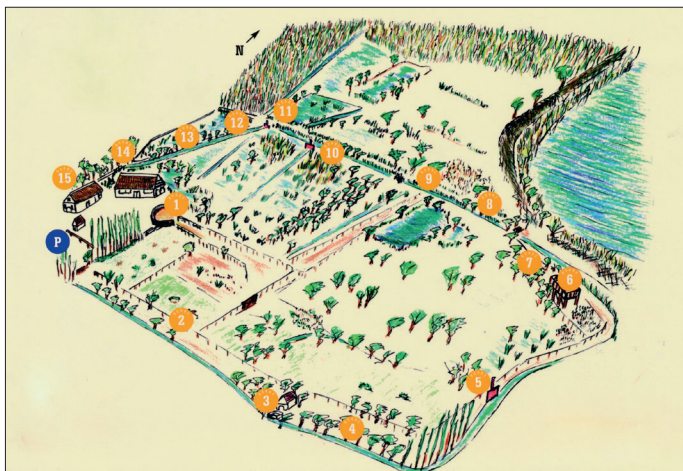
Het uitzicht in de vogelhut bestreek 270 graden. Aan de andere kant had je in de schaapskooi die beneden lag. De verhouding tussen de zitbanken en kijkgaten was slecht, een telescoop opstellen moeilijk. Twee Zomertortels vlogen langs en nadien ook een Zwarte Wouw. Op een torentje opgestapelde stenen zat een mannetje Kleine Torenvalk (ongestreepte mantel). Tussen de schapen door en soms daar bovenop zagen we enkele Koereigers. Geregeld kwam er een groot grijs militair vliegtuig laag overvliegen. Dat verstoorde het vogelleven nogal. Na twee passages van gevechtsvliegtuigen hielden we het hier voor bekeken. Stak die vertrekkende man daarom z'n handen in de lucht?

Terug in de parking riep een Rode Patrijs. Eerst liep een Veldleeuwerik over de weg, later een Kuifleeuwerik. In een weiland twee Ooievaars en op een struik weer een Zuidelijke Klapekster. Later zag ik mijn vrouw met een takje tussen het gras en de keien peuteren. 'Kom eens kijken,' zei ze. Ik schrok. Er zat een duizendpoot van zeker vijftien centimeter lang met grote gele poten. Het devies was 'afblijven en foto's maken'. Vijf dagen later, terug in België, wonnen we er advies over in. Deze soort bleek te horen bij de orde van de Reuzenduizendpoten en heeft de soortnaam *Scolopendra gigantea*. Deze kunnen gemeen bijten. Ze zijn giftig en een gevaar voor zieke of zwakke mensen.

Witbuikzandhoenders vliegen doorgaans laat op de dag in een groep naar een drinkplaats, maar de hoop om ze aan het Canal de Vergi-

De Vorkstaartplevier kon vanuit de auto bewonderd worden. Tekening: Eddy Janssens.

Het park in vogelvlucht.

ère of het Étang des Aulnes te zien vervloog, want het werd donker toen we langs het dorpje La Dynamite (!) het gebied verlieten. De volgende dag merkten we dat de dag ervoor toch zijn tol had geëist. Daarom deden we (vooral ik) het nu wat rustiger aan. Mijn vrouw wou graag het stadje Les-Baux-de-Provence met zijn kasteel uit de tiende eeuw bezoeken. Deze plaats ligt in Les Alpilles, een kleine bergketen tussen Saint-Rémy-de-Provence en Saint-Martin-de-Crau. Les Baux staat voor het hier aanwezige gesteente: bauxiet. Als je kunt wandelen naar het hoogste punt, La Caume, zijn er veel vogelsoorten te zien. Een topper is de Havikarend; verder de Aasgier, de Slangenarend, de Dwergooruil en vele andere. Ik zette mijn vrouw af aan het begin van de klim naar het stadje. Zelf koos ik voor een parking er recht tegenover. Tussen de parking en stadje lag een diepte. Ik had een prachtig uitzicht. Een grote groep bejaarde Engelse 'motards' met al even oude motors arriveerde op de parking. Veel lawaai, stank en stof. Die mannen moeten altijd, voor ze afstappen, de gashendel nog even opendraaien. Toen de rust weerkeerde zocht ik met de telescoop de rotswallen af. Op enkele smalle richels zat een groepje Rotsduiven, de echte, voorouder van onze stadsduiven. Gierzwaluwen vlogen constant over en naar de kloof. Langsvliegend een Raaf. Boven een rotspunt kwam een Rode Rotslijster even rondkijken. Op onze voorlaatste dag in de Provence was de Camargue Gardoise aan de beurt. Via Arles reden we over de D6572 tot voorbij Saint-Gilles. Ter hoogte van Gallician namen we de afslag naar de D779 en reden door naar het

Étang du Charnier. Er zijn daar enkele kleine parkings, waardoor het een ideaal en rustig gebied is om vogels te zien vanuit de auto. Dichtbij, op een eilandje, zaten broedende Steltkluten en langzaam drijvend op het water vier Krooneenden. Zonder benul van enig gevaar vloog een Kwak laag de weg over. Tijdens het middageten, zittend op de rand van de kofferbak, gebeurde iets frappants. Rechts van mij bewoog iets in het riet. Het was een Zwartkoprietzanger. Ik zag hem weer in een flits, zij het nu iets langduriger. De zeer donkere kruin in contrast met de spierwitte, brede wenkbrauwstreep is zo opvallend dat je hem niet kan missen. Ditmaal kreeg ik hem wel te zien zonder hem te lokken met zanggekluiden. Overvliegend waren ook nog een Purperreiger en twee Zwarte Ibissen te zien. De Purperkoeten die hier zouden broeden (maar enkele koppels), lieten zich helaas niet zien. We begaven ons naar Le Centre de découverte du Scamandre dat langs de D179 ligt. In het centrum kan men een tocht afleggen van 4 km over 'Le Sentier de la Fromagère'. Net als op Peau de Meau mocht ik dit ook per vouwfiets doen (ook dit was op voorhand aangevraagd). Langs de route staan genummerde paaltjes. Met een folder die men bij de kassa meegeeft, kan men lezen wat er te zien is. Het doet allemaal erg toeristisch aan maar de ornithologische 'lekkernij' zou bij Paal 8 zitten. Aan Paal 1 stonden de zwarte Camarguestieren. Paal 4 leverde een paartje Grauwe Klauwieren op. Nummer 6 was een uitkijkplatform (Belvédère in het Frans) met uitzicht over het Étang de Scamandre. Dit meer ligt op ongeveer 2 km van het voor-

Meer informatie

Voor geïnteresseerden: de genoemde natuurorganisaties (parken en musea) kunt u best googelen voor informatie over openingsdagen en uren. Zie onder andere ook de website <http://www.camarguegardoise.com>, met informatie over de Gardoise en de website van Michel Hervé: <http://www.oiseameux-nature.com>, met foto's van diverse vogelreizen (zoek naar Camargue).

Website met toeristische informatie over Gardoise.

Op Michel Hervé's website zijn vogelfoto's te zien van diverse reizen, waaronder de Camargue.

noemde Étang du Charnier. Op weg naar Paal 8 was het lawaai van de reigerkolonie al hoorbaar. Eenmaal ter plaatse, nummer 9, vielen de monden open: achter een brede sloot

een bos, daarin een 'reigerflatgebouw'. Iedere etage was bezet, meestal soort bij soort. Dat zijn: Blauwe Reiger, Purperreiger, Kleine Zilverreiger, Grote Zilverreiger, Koereiger, Ralreiger en Kwak. In het penthouse woonde een andere vogelsoort: de Zwarte Ibis met de 'wulpensnavel'. Zwart is hij niet: van op geringe afstand zijn de donkere roodbruine hals en mantel zichtbaar. Op de vleugels is een paars-groene weerschijn aanwezig. Alles was mooi te zien met de kijker; een telescoop was niet nodig. De Roerdomp en de Woudaap zaten waarschijnlijk in de rust van het rietveld, weg van het gepik en van de herrie. Het reservaat bevat negen soorten reigers, met 3500 broedparen in 2010! De Zwarte Ibis begon hier te broeden in 2006 met veertien broedparen. In 2010 waren dat er al 332! Recentere tellingen zijn moeilijk te vinden. We vervolgden de weg om tussen nummer 9 en 10 even te verpozen op een zitbank. Constant vlogen boven onze hoofden reigers af en aan op hun voedselvluchten. Voor ons streek een Rietgors neer, later draaide een Graszanger zijn rondjes. Vroeger heette hij Waaiersaartrietzanger (Tirions Vogelgids 1987) wat toch meer allure heeft dan gewoon Graszanger. De wind nam in kracht toe, niet ideaal om rietvogels te observeren. Aan de uitgang zagen we de man van het 'observatoire' terug. Het bleek een Schot te zijn die met een Franse huurauto reed. Hij was in een opperbeste stemming door het zien van de Zwarte Ibissen. Onze stemming na een week Camargue: twee lachende smileys.

Met dank aan Tom Kruize, voor informatie over de reuzenduizendpoot.

■ E.A.J. Janssens, Brecht, België, e-mail: e.janssens2@telenet.be.

LITERATUUR:

Chinery, M. (2003): Nieuwe Insectengids. Tirion Uitgevers, Baarn.

Ferguson-Lees, J. & I. Willis (1987): Tirions Vogelgids. Tirion Uitgevers, Baarn.

Helm, C. (1992): Where to watch birds in France. A & C Black, London.

Mullarney, K., L. Svensson, D. Zetterström, P.J. Grant (2000): ANWB Vogelgids van Europa. Tirion Uitgevers, Baarn.